

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

Л. В. Базильчук, М.О.Пічкур

КЕРАМІКА І СКУЛЬПТУРА МАЛИХ ФОРМ

Навчально-методичний посібник

Умань – 2017

УДК 730
ББК 85.125
Б 12

Рекомендовано до друку радою факультетом мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №6 від 28.02.17 р.).

Рецензенти:

І.В.Фізер – Заслужений художник України, секретар Черкаської спілки художників України, професор кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького;

Пацалюк І.І., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва і методики їх викладання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Б 12   Базильчук Л. В., Пічкур М.О.

Кераміка і скульптура малих форм : Навчально-методичний посібник. – Умань : АЛМІ, 2017. – 111 с.

У посібнику представлено історичний і теоретико-методичний матеріал, призначений для забезпечення курсу практичного навчання в керамічних майстернях вищих, середніх спеціальних та загальноосвітніх навчальних закладах. Розкрито питання історії виникнення кераміки в Україні, матеріалознавства, технології виробництва й декорування художніх керамічних виробів. Книгу ілюстровано фотографіями й малюнками, що дають наочне уявлення про найважливіші технологічні процеси.

Посібник адресовано студентам вищих та спеціальних навчальних закладів художньо-промислового й мистецько-педагогічного профілю, учителів загальноосвітніх шкіл та викладачів образотворчого мистецтва в школах різного типу й тому, хто цікавиться мистецтвом кераміки.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Розділ 1. Історія зародження кераміки в Україні.....	4
1.1. Розвиток керамічного мистецтва в Україні.....	5
1.2. Характерні особливості української кераміки.....	11
Розділ 2. Матеріалознавство й технологія виробництва керамічних виробів.....	14
2.1. Склад глини.....	14
2.2. Властивості глини.....	16
2.3. Керамічні маси.....	19
2.4. Способи формування керамічних виробів.....	23
Розділ 3. Декорування кераміки.....	33
3.1. Способи рельєфного декорування керамічних виробів.....	33
3.2. Способи гладкого декорування керамічних виробів.....	45
3.3. Автоматизовані способи декорування керамічних виробів.....	61
Глосарій.....	102
Література.....	108

ВСТУП

З найдавніших часів і аж до наших днів керамічні вироби посідають одне з провідних місць у декоративно-прикладному мистецтві всіх народів світу.

Керамічні матеріали застосовуються у виробництві посуду, предметів декоративно-утилітарного призначення, скульптури малих форм і паркової скульптури. З глини виконують рельєфні й розписні декоративні панно й архітектурні деталі тощо. Ці матеріали мають неповторні фізико-хімічні, механічні й естетичні властивості. Щоб успішно й ефективно обробляти глину, потрібно володіти художнім смаком і фантазією, знаннями й уміннями різноманітних способів вироблення з неї виробів, їх обробки, сушіння, декорування й випалення.

Художня кераміка є складовою частиною дисципліни професійно-орієнтованої підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва “Декоративно-прикладне мистецтво з практикумом”. Однак у програмі цього курсу на опанування мистецтвом кераміки виділено замало часу. Тому доцільно організувати додаткову підготовку майбутніх фахівців у вигляді спецкурсу, спрямованого на формування в них знань і вмінь, які стануть у нагоді під час організації й проведення навчальних занять та різних видів позакласної роботи в процесі проходження педагогічної практики в школі й у реальній професійній діяльності. Для навчально-методичного забезпечення такої підготовки ми впорядкували спеціальний посібник, у якому розкрито питання історії виникнення кераміки в Україні,

матеріалознавства, технології виробництва й декорування художніх керамічних виробів.

У першому розділі посібника висвітлено історію розвитку керамічного мистецтва в Україні, охарактеризовано особливості української кераміки. У другому розділі описано склад, основні властивості глини і види керамічних мас, а також наведено провідні способи формування керамічних виробів. Третій розділ присвячено методичним основам ручного (рельєфного й гладкого) та автоматизованого декорування керамічних виробів.

У посібнику подано науково адекватне тлумачення основних термінів галузі мистецтва кераміки.